

Místo je známé především pověstí o Přemyslu Oráčovi. Podle legendy byl z pole nedaleko odtud povolán na český trůn kněžnou Libuší Přemysl Oráč.

„Ten budoucí kníže váš oře se dvěma voly. Je-li vám libo, vezměte koně, řízu, plášť a přehozy a jděte tomu muži vzkaz vyřídít ode mne i lidu a přiveďte sobě knížete a mně manžela. Muž ten má jméno Přemysl. Jeho potomstvo bude vládnout této zemi na věky věků.“ (Staré pověsti české)

Podle této pověsti Přemysl po příchodu poselstva přestal orat a lískovou otku vetkl do země a ona hned obrostla listím. Poté otočil pluh a na něm pohostil poselstvo chlebem a sýrem. Než se vydal na cestu do Prahy, odehnal voly, kteří vstoupili do nedaleké Volské hory. S sebou pak si vzal jen lýkové střevíce a mošnu, aby tyto i dalším generacím připomínaly původ Přemyslovského rodu. Tato pověst se dočkala četných uměleckých zpracování. Přemyslovští panovníci měli svého předka, který přišel od pluhu, ve velké úctě. Nově nastolovaný panovník si prý obouval Přemyslovy lýčené střevíce a přes rameno bral jeho mošnu. Blízko Stadic pověst připomíná pomník z roku 1841, který zde nechali postavit Nosticové architektem F. Staumannem. Desky s reliéfy jsou dílem sochaře Josefa Maxe. Pomník stojí na Královském poli, které je od roku 1962 národní kulturní památkou. Rozměry Královského pole byly ve středověku základem české polní míry. Po matce Přemyslovec po otci Lucemburk Karel IV. nechal na paměť pověsti tři usedlosti ve Stadicích osvobodit od roboty a uložil jim pečovat o bájnou lísku a její oříšky odevzdávat na Hrad. Zvyk se udržel až do roku 1701, ale ještě roku 1723 při korunovaci krále Karla II (VI) byly na hodovním stole oříšky ze stadické lísky.

Památky

Zvonička tvořená rozsochatým kmenem se stříškou pochází z 19. století. Původně se nacházela v blízkých Hliňanech, v r. 1996 byla přenesena do Stadic. Její původní zvon byl zrekvírován v r. 1942. Dnes se v ní nachází malý mosazný zvon s průměrem 22 cm. Zvon je zcela bez ozdob, s jedním uchem a zajímavě tvarovaným srdcem v podobě několika propojených kuliček různých průměrů.

Barokní most

Barokní most přes řeku Bílinu (dříve Běla) byl postaven pravděpodobně na konci 18. století. Celková délka mostu činí 39,5 metrů, šířka 4,3 metru při šířce vozovky 3,7 metru. Délka přemostění činí 15 metrů. Jde o jeden ze dvou dochovaných mostů barokního původu přes řeku Bílinu. Druhý je v Brozánkách. Tyto mosty se tehdy nacházely na území panství velkostatku Trmice-Řehlovice. Přesné údaje o době výstavby nejsou známy.

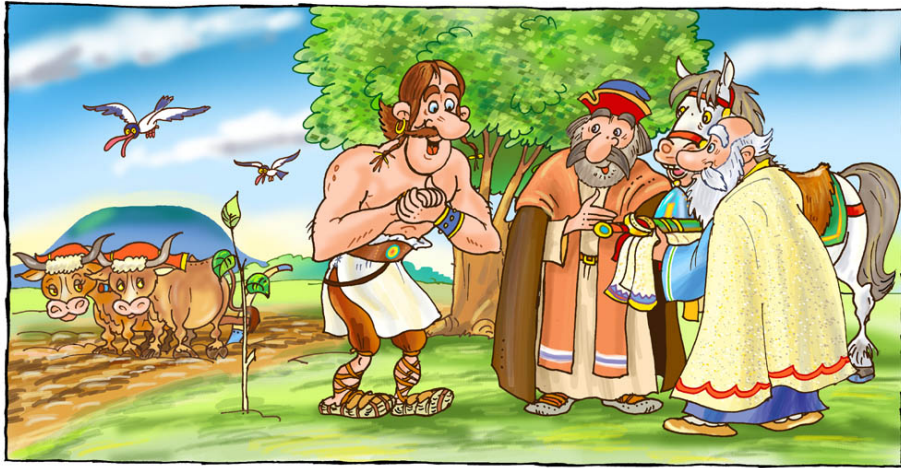
Socha panny Marie

Socha Panny Marie s datem 1770 na soklu stojí na návsi. Naproti pomníku stojí hájovna z roku 1841 pro strážce pole (empír). Na konci návsi vlevo je dům s tabulkou, že tam dle pověsti stával statek, ze kterého pocházel Přemysl Oráč.

Další památky

Dalšími památkami jsou Přemyslův statek s pamětní deskou nebo Královský pramen, u něhož roste památný strom Lípa u Královského pramene. K pověsti patří i Přemyslova líska, jejíž oříšky byli stadičtí povinni odevzdávat na panovnický stůl.

Na katastru vsi jsou zadokumentovány tři pozůstatky pohřebišť z doby před a po roce 1000.

O Krokovi a jeho dcerách

Po Čechově smrti zvolil lid svým novým vojvodou Kroka, který sídlil na Budči. Krok byl velmi moudrý, všem radil a byl spravedlivý. Na Budči byla škola, kde se učilo bohoslužbě, kouzlům a věštébám, které se považovala za největší umění. Jednoho dne Krok poručil, aby ho tři dny nikdo nerušil, protože bude rozmlouvat s duchy. Po třech dnech zavolal Lecha a starosty obcí, jelikož mu duchové napověděli, aby nechal vystavět nové sídlo. Okamžitě tedy poslal posly, kteří mu vyhledali nové místo. Krokovi se toto místo velice líbilo, a tak nebyl žádný důvod, proč by se nezačalo se stavbou. Hrad pojmenoval Vyšehrad. Léta plynula a čas byl nemilosrdný. Krok po své smrti na světě zanechal tři dcery. Kazi znala všechny léčivé byliny a po smrti svého otce žila na jeho hradu v Budči, který přejmenovala na Kazin. Teta nechala vystavět Tětín a i když měla moudrá Libuše hrad Libušín, po smrti otce zůstala na Vyšehradě, odkud panovala moudře a spravedlivě.

O Libuši

Jako kdysi ke Krokovi, tak chodili také k Libuši z blízka i z daleka lidé ve svých rozepřích. K její moudrosti se utíkali žádat o nález. A ona spravedlivě soudíc, činila moudrá narovnání mezi odpornými stranami. Jednoho dne k ní přišli dva sousedé, kteří se přeli o meze a pole. Libuše oba sousedy vyslechla a rozhodla ve prospěch mladšího z nich. Starší soused se posléze rozčílil nejen na to, že soud prohrál, ale i na to, že mu vládne žena.

"Takové tu právo! Však což nevíme, kdo soudí, že ženská! Ženská dlouhých vlasů, ale krátkého rozumu. Příst umí, jehlou šít, na to je, ale ne soudit. Ať šije, ať přede, ale ať nesoudí. Hanba nám mužům!" A pěstí se do hlavy bil a za vášnivé řeči slinou si bradu třásl. "Hanba nám! Kde jinde v kterém plemeni, kde jinde vládne mužům žena? Jen nám, jenom nám, a proto jsme za posměch. To je líp zhynouti nežli snášeti takovou vládu!"

Libuše tedy po poradě se svými sestrami v tajemné zahradě prohlásila před celým lidem, který nechala svolat, že si vezme za muže toho, kterého jí oni sami vyberou. "Slyšeli jste, proč jsem vás lechy, vladyky, a všecken národ sem svolala. Svobody si vážit neumíte. Poznala jsem to i zkusila. Toužíte po vojvodovi, jenž bude bráti vaše syny a vaše dcery ke svým službám a také ze skotu vašeho i koní vezme nejlepší dle libosti. Sloužiti chcete, jak jste nesloužili, a daň dávatí až vám bude teskno i hořko. Volte vojvodu, moudře však a opatrně, neboť snadno je vládce dosadit, ale těžko dosazeného ssaditi. Stojíte-li na své mysli, všechno se vyplní, a žádáte-li si, poradím vám a oznámím jeho jméno i místo!"

Všichni zkríkli a volali oznam a porad' jako jedněmi ústy.

"Hle, za oněmi horami v Lemuzích je řeka neveliká, Bělina jménem. Blízko té řeky je dědina, v ní Stadiců rod. Cesty hledati nebudete, aniž se ptáti. Můj kůň vás povede; za tím jeti neváhejte. Ten vás dovede a zpátky přivede pravou cestou. Před kterým on člověkem se zastaví a zařehce, ten jest, o kterém jsem mluvila. Tu mně teprv uvěříte, když svého vojvodu na železném stole jisti uzříte."

Jak Libuše pokynula, vyveden její jízdní kůň. Bělouš byl širokého krku, s něhož hustě splývala dlouhá hřívá. Měl ozdobné sedlo, a jak mu na sedlo naložili sukni a plášť, vykročil, a vladycké poselstvo vydalo se za ním na cestu.

O Přemyslovi

Libušin kůň šel bystře, určitým krokem; nikdo z mužů ho nevedl, ni slovem neřídil. Ukázal cestu poslům do vesnice, kde našli malého chlapce a optali se jej na Přemysla. Podle chlapcovy rady se vydali na pole, kde poslové spatřili opodál muže vysoké postavy, an v lýčených střevících za pluhem statně kráčel a pobízel ostnem spřežení strakatých volů. Když se mu přiblížili, zastavil se kněžnin kůň, pak se vraz, vzbočil, vzepjal, radostí řehtaje.

Poslové vysvětlili důvod své návštěvy a vyzvali ho, aby odjel s nimi na hrad za Libuší, protože si ho lid zvolil jako svého knížete a soudce.

Přemysl mlčky poslouchal, mlčky pak zabodl do země otku, kterou měl v ruce, a pustil voly. Jho jim snímaje, pravil: "Jděte, odkud jste přišli." Jen to vyřkl, a již se vznesli a zmizeli oba mžikem. Pod dědinou zanikli ve velké skále, jež se jim otevřela a hned zase zavřela, že nebylo po nich ani stopy.

K poslům pak Přemysl takto promluvil: "Žel, že jste tak ráno přišli. Kdybych byl mohl tuto roli doorat, byla by po všechny časy hojnost chleba. Ale že jste si prospíšili a mně mé dílo přerušili, vězte, že bude v zemi často bývat hlad."

Zatím jako by země dala suchému lískovému prutu najednou mízu a život. Počalť lískový prut pučet jako na jaře v keři, a hned také tři odnože vyhnal, tři ratolesti, na nichž se zelenalo svěží listí i mladé ořechy. Poslové žasli, vidouce ten div divoucí. Než Přemysl jich prosil, aby podle něho ke stolu usedli, a zval je na snídani. Obrátilť pluh, a zvaz z meze lýčenou kabeli, vyložil z ní pecen a sýr na jasnou radlici na slunci se svítící.

"Toť ten železný stůl, o kterém Libuše mluvila!" Tak si každý z vladků v duchu připomněl a žasl. Pak s Přemyslem kol pluhu snídali a z jeho džbánu pili. Poslové se ho ptali, proč ne na mezi, ale na železe jí.

"Proto jím na železném stole," odvětil zvolený kníže, "abyste věděli, že rod můj bude železný u vlády. Železo však u vážnosti mějte! Jím v čas pokoje role orejte, v čas zlý se jím proti nepříteli chraňte! Dokud Čechové budou mít takový stůl, nepřátele své přemohou. Když pak cizozemci ten stůl jim odejmou, Čechové pozbudou své svobody!"

Po hostině u železného stolu poslové oblékli Přemysla do knížecího roucha a odjeli za Libuší na Vyšehrad oslavit jejich sňatek. Když pak cestou se vladkové Přemysla ptali, proč vzal s sebou kabelu a střevíce z lipového lýčí, odpověděl: "Na to jsem je dal vám a dám navěky uschovat, aby moji potomci věděli, odkud pošli, aby živi byli v bázni a lidí sobě svěřených netiskli z hrdosti, poněvadž jsme si všichni rovni." Zanedlouho dorazili k hradu. Když je kněžna Libuše zahlédla, vyšla jim vstříc v stříbrolesklé čelence, se vzácnými koraly jantaru a chalcedonu na bílém hrdle. Šla v bělostné říze, krásná a vznešená, a radostné pohnutí zářilo jí z očí, které již zdaleka vyhlížely Přemysla na bělouši v čele poselstva. Ruku v ruce pak odešli vládnout.